



Inspectie SZW  
Ministerie van Sociale Zaken en  
Werkgelegenheid

# Inspectiebrede Risicoanalyse 4.0

## Meerjarenplan 2019-2022

*Eindrapport*

# Inhoud

<b>Inleiding</b>	<b>3</b>
<b>Leeswijzer</b>	<b>3</b>
<b>1 Inspectiebrede risicoanalyse en meerjarenprogrammering</b>	<b>5</b>
1.1 Plaats van de strategische risicoanalyse in programmering	5
1.2 Niveaus van risicoanalyse	5
<b>2 Doorontwikkeling van de IRA methodiek</b>	<b>7</b>
2.1 Inleiding	7
2.2 Negen stappen	7
<b>3 Resultaten</b>	<b>14</b>
3.1 Inleidend	15
3.2 Functioneren stelsel en maatschappelijk effect hoofdrisico's	15
3.3 Blootstelling, kans en individuele effect hoofdrisico's	15
3.4 Functioneren stelsel en belang volgens de burger - hoofdrisico's	19
3.5 Blootstelling, kans en individueel effect voor de risico's gezond werk	19
3.6 Blootstelling, kans en individueel effect voor de risico's veilig werk	23
<b>4 Prioritaire risico's</b>	<b>24</b>
<b>Bijlage I Begrippen</b>	<b>26</b>
<b>Bijlage II Overzicht risico's</b>	<b>28</b>
<b>Bijlage III Beknopte omschrijving van de twintig hoofdrisico's</b>	<b>31</b>
<b>Bijlage IV Overzicht stelselementen</b>	<b>32</b>

# Inleiding

In dit rapport presenteert de Inspectie SZW haar nieuwe inspectiebrede risicoanalyse, versie 4.0. Deze is uitgevoerd ten behoeve van keuzes in de meerjarenprogrammering voor de periode 2019-2022.

Het meerjarenplan beschrijft op hoofdlijnen de ambities, werkwijze en activiteiten van de Inspectie SZW. De concrete invulling hiervan wordt elk jaar uitgewerkt in een jaarplan. De Inspectie wil met een risicogestuurde aanpak en met een mix van interventies zo veel mogelijk maatschappelijk effect bereiken. Daarvoor is het nodig om verschillende risico's op haar werkgebied tegen elkaar af te wegen. De Inspectiebrede Risicoanalyse plaatst risico's op alle werkvelden van de Inspectie SZW in een vergelijkbaar perspectief. De manier waarop dat gebeurt, de bronnen die zijn gebruikt, de afwegingen die zijn gemaakt, en de resultaten die dat heeft opgeleverd ziet u in dit document terug.

De aanpak van de risicoanalyse is uitgebreider beschreven in een apart document, de Methodologie IRA 4.0. Het materiaal dat gebruikt is om de risico's te wegen en resultaten te kunnen presenteren, is eveneens opgenomen in een apart document, het Naslagwerk IRA 4.0.

## Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk schetsen we de plaats van IRA 4.0 in het programmeringsproces. Vervolgens bespreken we de drie niveaus van risicoanalyse die de Inspectie onderscheidt.

In het tweede hoofdstuk zetten we de methodiek van IRA 4.0 uiteen. De methodiek bestaat uit negen stappen, die we elk kort toelichten. Daarbij gaan we ook in op de verbeteringen die we hebben doorgevoerd ten opzichte van IRA 3.0.

In het derde hoofdstuk presenteren we de belangrijkste resultaten van IRA 4.0. Eerst in de vorm van een samenvattende tabel, en vervolgens door vijf diagrammen. Aan de hand van de diagrammen duiden we welke risico's we als 'grote risico's' zien.

Ten slotte sluiten we af met een vierde hoofdstuk, waarin beknopt wordt beschreven hoe de resultaten van de IRA zijn gebruikt in het verdere programmeringsproces.



# 1

## Inspectiebrede risicoanalyse en meerjaren-programmering

### 1.1 Plaats van de strategische risicoanalyse in programmering

De Inspectie SZW houdt toezicht op alle Nederlandse bedrijven en de daar werkende personen. Niet alle bedrijven kunnen worden geïnspecteerd. De Inspectie streeft ernaar de capaciteit en middelen in te zetten voor de meest risicovolle situaties en bedrijven. De Inspectie pakt complexe en ernstige maatschappelijke problemen aan in programma's, meerjarige series van activiteiten, waarin een thema of een sector centraal staat. De programma's zijn gericht op de grootste risico's en het bereiken van de grootste maatschappelijke effecten.

Iedere vier jaar beziet de Inspectie haar meerjarige programmering, in 2018 voor de jaren 2019-2022. De programmering voor de periode 2019-2022 is tot stand gekomen op basis van de Inspectiebrede risicoanalyse 4.0 (IRA 4.0), een omgevingsanalyse (OMA) over relevante trends en ontwikkelingen die de risico's beïnvloeden, en ontwikkelingen in het toezichtbeleid. Als onderdeel hiervan is ook input verzameld via een interne en externe consultatieronde.

De verschillende bouwstenen hebben geleid tot inzicht in:

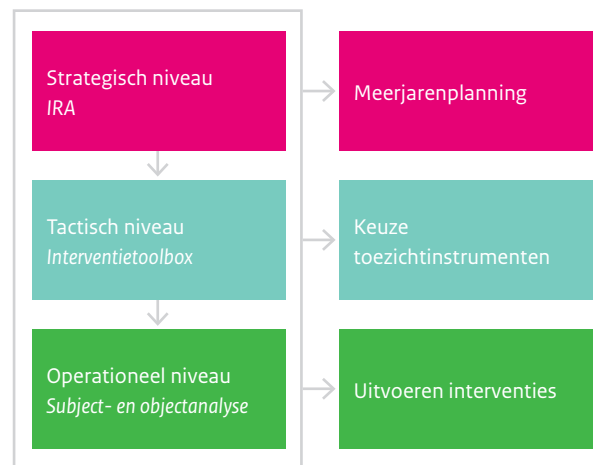
1. de mate waarin een risico op basis van de informatie uit IRA 4.0 als groot moet worden beschouwd;
2. de mate waarin de risico's voorkomen per (sub) sector en beroepsgroep;
3. de mate waarin de informatie uit OMA aanleiding geeft om als inspectie aandacht voor het risico te hebben;
4. de mate waarin de Inspectie in staat is om een effectieve bijdrage te leveren in het beheersen van het risico.

Vervolgens zijn de contouren en definitie van de programma's en een omschrijving van de programmadoelen opgesteld. Programmamanager en hun teams zijn verantwoordelijk voor tactische risicoanalyses, het formuleren van een interventiemix en uitvoering van interventies. Het onderscheid tussen niveaus van risicoanalyse wordt in de volgende paragraaf toegelicht.

### 1.2 Niveaus van risicoanalyse

Voor risicogericht werken zijn analyses op de diverse niveaus van werken binnen de Inspectie SZW nodig. Deze niveaus lopen van abstract naar concreet: van themaselectie voor de meerjarenplanning tot de selectie van bedrijven die worden geïnspecteerd.

Figuur 1 Drie niveaus van risicoanalyse binnen de Inspectie SZW.



#### Strategisch niveau

Risicoanalyse begint op het niveau van de inspectiebrede themaselectie. Hier staan de risico's en onderwerpen centraal waar de Inspectie de komende jaren haar capaciteit op kan inzetten. Ook is er aandacht voor de criteria die aan deze keuzes ten grondslag liggen. De themaselectie vormt de basis voor het meerjarenplan van de Inspectie. *Het resultaat is bijvoorbeeld: blootstelling aan gevaarlijke stoffen is een thema waar de Inspectie belangrijke risico's ziet.*

#### Tactisch niveau

Op het tactische niveau wordt het probleem binnen een thema verder bekeken. Onderwerpen die aan bod komen zijn bijvoorbeeld de kenmerken van de doelgroep, motieven voor niet-naleving, en hoe fraudeconstructies in elkaar zitten. Ook gaat het om de keuze van een interventiemix om het probleem of de problemen aan te pakken. Zet de Inspectie in op grootschalige controles, of is het effectiever om afspraken te maken met brancheverenigingen? Of beiden? Deze analyse vindt plaats met behulp van de zogeheten Interventietoolbox.

*Voorbeeld van resultaat: we weten in welke branche de risico's rond blootstelling aan gevaarlijke stoffen het grootst zijn en welke gevaarlijke stoffen vooral voorkomen in deze branche.*

### **Operationeel niveau**

Op operationeel niveau zijn analyses gericht op de selectie van bedrijven die een verhoogde kans op regelovertreding hebben. Er wordt onderzocht welke kenmerken van bedrijven de kans op regelovertreding vergroten. Als een bedrijf op één of meerdere van deze zogenaamde indicatoren scoort, dan is het als meer 'risicovol' te beschouwen. Zo kan de Inspectie een subjectselectie maken: een lijst van risicovolle subjecten/objecten op basis waarvan gerichte interventies uitgevoerd kunnen worden.

*Het resultaat is bijvoorbeeld een overzicht van bedrijven waar de kans op regelovertreding op het gebied van gevaarlijke stoffen het grootst is.*

# 2

## Doorontwikkeling van de IRA methodiek

### 2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de aanpak van IRA 4.0 beschreven, waaronder de verbeteringen die zijn doorgevoerd ten opzicht van IRA 3.0. Deze verbeteringen beslaan de volgende aspecten:

- de kwaliteit van de gebruikte gegevens;
- het onderscheiden van stelsels en risico's;
- het meten van de ernst van het effect van een risico.

Voor het uitvoeren van IRA 4.0 zijn negen stappen doorlopen. Deze zijn in figuur 2 weergegeven en worden in de volgende paragraaf beschreven. De methodologie is uitgebreider beschreven in een apart document: Methodologie IRA 4.0. Het materiaal dat gebruikt is om de risico's te wegen en resultaten te kunnen presenteren, is opgenomen in het Naslagwerk IRA 4.0.

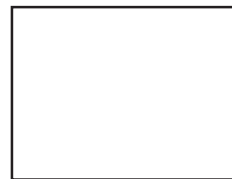
### 2.2 Negen stappen

#### Stap 1 Afbakenen. Bepalen domein ISZW

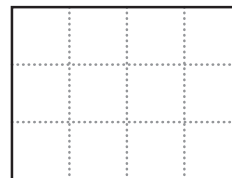
Het doel van deze stap is het samenstellen van een actueel overzicht van wet- en regelgeving en doelen op het werkkterrein van de Inspectie SZW. De tijdens IRA 3.0 geïnventariseerde wet- en regelgeving en doelen zijn voor IRA 4.0 geactualiseerd.

Het overzicht behelst zowel de basiswetten zoals de Arbeidsomstandighedenwet, de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) en de wet Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWI), als de van deze wetgeving afgeleide relevante regelingen en besluiten, zoals de Arbeidsomstandighedenregeling en de Nadere Regeling Kinderarbeid. Er is voor IRA 4.0 bezien welke wet- en regelgeving inmiddels is vervallen en welke wet- en regelgeving er sinds 2015 bij is gekomen of is veranderd. Naast de wetten en regelingen zijn ook de belangrijkste doelen op het werkkterrein van het ministerie van SZW in kaart gebracht. Het huidige regeerakkoord en de meest actuele begroting zijn gebruikt om het overzicht van doelen te actualiseren. Deze doelen vormen de basis voor een inventarisatie van risico's en stelsels.

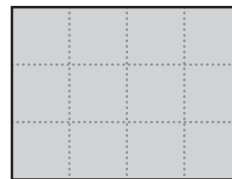
Figuur 2 De 9 stappen van IRA



**Stap 1: Afbakenen**  
Bepalen domein ISZW



**Stap 2: Structureren**  
Bepalen risico's en stelsels



**Stap 3: Vullen**  
Beschrijven risico's en stelsels

2	4	1	7
7	0	9	5
3	6	2	8

**Stap 4/5: Kwantificeren**  
Vaststellen blootstelling, kans, effect, functioneren stelsels, belang bevolking

2	4	1	7
7	0	9	5
3	6	2	8

**Stap 6: Afwegen**  
Wegen risico's op basis van scores

2	4	1	7
7	0	9	5
3	6	2	8

**Stap 7/8: Kleuren**  
Kleuren met ontwikkelingen en relevante sectoren en beroepen

9	8	7	7
6	5	4	3
2	2	1	0

**Stap 9: Ordenen**  
Concluderen en rapporteren

Het geactualiseerde overzicht is vervolgens ter controle voorgelegd aan een klankbordgroep, samengesteld uit medewerkers van het kerndepartement van het ministerie van SZW. Waar dat nodig bleek zijn aanpassingen doorgevoerd.

Beleidsonderwerpen van SZW die bij een andere inspectie belegd zijn, worden niet tot het domein van de Inspectie SZW gerekend. Het toezicht op kinderopvang en peuterspeelzalen wordt uitgevoerd door de Inspectie van het Onderwijs, en is daarom niet meegenomen in deze risicoanalyse.

Resultaat van deze stap is een actueel overzicht van wet- en regelgeving en doelen, die gezamenlijk de contouren van het werkkterrein van de Inspectie SZW definiëren.

### **Stap 2 Structureren. Bepalen risico's en stelsels**

In stap 2 worden alle risico's en de stelsels op het werkkterrein van de Inspectie SZW bepaald. In IRA definiëren we een **risico** als een ongewenste situatie die zich met een bepaalde kans kan voordoen en die maatschappelijke schade op het domein van SZW tot gevolg heeft. Het zich voordoen van een risico betekent daarmee automatisch dat de doelen van het ministerie van SZW in mindere mate worden behaald. Een **stelsel** is het geheel van wet- en regelgeving en het systeem om te bewerkstelligen dat de wet- en regelgeving wordt uitgevoerd en nageleefd.

Voor IRA 4.0 is een actuele lijst van hoofdrisico's, risico's en subrisico's opgesteld. De risicolijst van IRA 3.0 diende hiervoor als basis. Deze lijst is aangepast naar aanleiding van veranderingen in wet- en regelgeving, input vanuit de klankbordgroep en input van inhoudelijk specialisten binnen de Inspectie. De risico's uit IRA 3.0 die betrekking hadden op een stelsel, maken geen onderdeel meer uit van de risicolijst van IRA 4.0. Stelsels hebben immers een eigen plaats gekregen in de risicoanalyse.

De risicolijst van IRA 4.0 bestaat uit twintig hoofdrisico's, die uitgesplitst zijn in subrisico's en in enkele gevallen in subsubrisico's'. Er is sprake van een logische hiërarchische indeling, waarin de risico's op elk niveau zo veel mogelijk vergelijkbaar zijn. Zo is bijvoorbeeld 'Fysieke overbelasting' een van de hoofdrisico's. Daaronder vallen subrisico's' als 'Statische overbelasting' en 'Dynamische overbelasting'. Dit laatste subrisico valt weer uiteen in fysieke overbelasting door 'Tillen/dragen', door 'Duwen/trekken', door 'Repeterende handelingen' en door 'Trillingen'.

De nieuwe lijst van hoofdrisico's, subrisico's en subsubrisico's is weergegeven in bijlage II.

In IRA 4.0 worden drie stelsels onderscheiden: het stelsel van arbeidsverhoudingen, het stelsel van arbeidsomstandigheden en het stelsel van werk en inkomen. Binnen een stelsel spelen verschillende partijen een rol. Partijen als werkgevers, werknemers, uitvoeringsinstellingen als UWV en SVB, conformiteitsbeoordelings instanties (cki's) en ook de Inspectie SZW. De wijze waarop deze partijen de hen opgedragen rol invullen is voor een groot deel bepalend voor het functioneren van het stelsel. De gedachte is dat een goed functionerend stelsel ervoor zorgt dat het optreden van risico's, en daarmee schade voor een individu en maatschappij, zo veel mogelijk wordt voorkomen.

### **Stap 3 Vullen. Beschrijven risico's en stelsels**

In deze stap worden de risico's en stelsels beschreven.

Voor de beschrijving van de risico's is voor IRA 4.0 voortgebouwd op de risicobeschrijvingen uit IRA 3.0. Deze zijn, waar nodig, herschreven. Daarbij is gebruik gemaakt van recente literatuur, rapportages en de kennis in de klankbordgroep en de kennis van inhoudelijke deskundigen binnen de Inspectie. Deze risicobeschrijvingen zijn eveneens terug te vinden in het Naslagwerk. Een korte beschrijving van alle hoofdrisico's is terug te vinden in bijlage III.

De drie stelsels – arbeidsverhoudingen, arbeidsomstandigheden en werk en inkomen – omvatten verschillende elementen die uitgebreider beschreven worden in het Naslagwerk (zie ook bijlage IV voor een overzicht). Voorbeelden van elementen die deel uitmaken van het stelsel van arbeidsverhoudingen zijn collectieve arbeidsovereenkomsten en de toegang tot de Nederlandse arbeidsmarkt. Elementen van het stelsel van arbeidsomstandigheden zijn bijvoorbeeld de Risicoinventarisatie en evaluatie (RI&E) en de certificatie asbestdeskundigen en -processen. Het stelsel van werk en inkomen kent bijvoorbeeld inkomensondersteuning en werkgeversdienstverlening.

In het Naslagwerk wordt ook ingegaan op de partijen die deel uitmaken van het stelsel en de rol die zij op basis van wet- en regelgeving in het stelsel hebben gekregen.



#### Stap 4 Kwantificeren. Blootstelling, kans, effect, belang volgens burgers

In IRA 4.0 zijn vijf dimensies van een risico onderscheiden: blootstelling, kans, effect voor het individu en voor de maatschappij, en het belang volgens burgers.

De **blootstelling** wordt gedefinieerd als het aantal personen dat mogelijk met het risico in aanraking kan komen en daardoor schade kan oplopen.

De **kans** is het aantal personen dat schade ondervindt als gevolg van het optreden van een risico, afgezet tegen de blootstelling aan dit risico.

Het **individuele effect** is de impact van het risico (de ernst van de schade) op het individu als het risico optreedt.

Het **maatschappelijke effect** is de impact van het risico (de ernst van de schade) op de maatschappij als het risico optreedt.

Het **belang volgens burgers** is de mate waarin de burger van mening is dat de overheid prioriteit zou moeten geven aan het voorkomen van het optreden van een bepaald risico.

#### *Databronnen blootstelling, kans en effect*

Blootstelling, kans en effect worden zo veel mogelijk op basis van bestaande bronnen gekwantificeerd. Op het domein **Eerlijk werk** is de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van gegevens echter een probleem. Er is gebruik gemaakt van onderzoeksrapporten en gegevens van de Inspectie en andere partijen. Veel van deze bronnen zijn echter onvolledig of niet actueel. Bij de Inspectie wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van een Monitor Eerlijk Werk. Doel is om inzicht te krijgen in de omvang van de regelovertreding door werkgevers van de belangrijkste wetten op het domein Eerlijk Werk (WML, WAV, ATW, Waadi, WagwEU), het aantal mensen dat daar slachtoffer van is en wat kenmerken van die werkgevers en slachtoffers zijn.

Op het domein **Gezond en veilig werk** zijn veel meer cijfers aanwezig dan op het domein Eerlijk werk. Van de cijfers met betrekking tot ongevallen en beroepsziekten, die nodig zijn om 'kans' en 'effect' te berekenen, is bekend dat er sprake is van onderrapportage. Het gevolg hiervan is een mogelijke vertekening van de resultaten. In vergelijking met IRA 3.0 zijn de bronnen uitgebreid en zijn bronnen die al gebruikt werden intensiever ingezet. Naast diverse onderzoeksrapporten zijn onder meer de volgende

bronnen gebruikt:

- de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA);
- de Zelfstandigen Enquête Arbeidsomstandigheden (ZEA);
- het Letsel Informatie Systeem (LIS) dat wordt beheerd voor Veiligheid.nl;
- de monitor Arbo in Bedrijf (AiB) van de Inspectie SZW;
- de verplichte melding van ernstige ongevallen bij de Inspectie SZW;
- de meldingen door bedrijfsartsen bij het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB).

Een belangrijke kanttekening bij de NEA en ZEA is dat dit enquêtes zijn, en daardoor te maken hebben met non-respons. Niet alle personen die worden benaderd, doen mee met de enquête. Uit onderzoek is bekend dat vooral jongeren, mensen met een lage opleiding en mensen van niet-Nederlandse afkomst vaker niet meedoen met enquêtes. Hoewel binnen de NEA en WEA door middel van weging wordt geprobeerd de vertekening als gevolg van deze selectieve non-respons zo veel mogelijk te beperken, dient bij de interpretatie van de resultaten rekening te worden gehouden met het feit dat een aantal van de meest kwetsbare groepen niet volledig in beeld zijn.

Niet alle (sub)risico's die in IRA worden onderscheiden, worden uitgevraagd in NEA of AiB. De AiB-vragenlijst is op verzoek van de projectgroep IRA in de meest recente AiB-meting uitgebreid met enkele arbeidsrisico's. Ook voor deze risico's, bijvoorbeeld werken in warmte of kou en het werken met dieren, kan nu dus aan de hand van AiB een inschatting worden gemaakt van de blootstelling.

Veel risico's hangen samen met de aard van de werkzaamheden die een werknemer uitvoert. De aard van de werkzaamheden heeft een directe relatie met het beroep van een werknemer. In de NEA wordt het beroep van werknemers uitgevraagd. Door gebruik te maken van de kennis die er is over welke risico's bij welke beroepen voorkomen, kon vervolgens ook voor risico's die niet in NEA of AiB worden uitgevraagd, toch een inschatting van de omvang van de blootstelling worden gemaakt.

Voor het domein **Bestaanszekerheid** is geput uit een groot aantal onderzoeken en publicaties, waaronder bijvoorbeeld die van het SCP op het thema armoede, data van het CBS over arbeidsdeelname en jaarstukken van het UWV.

De wijze waarop deze bronnen zijn gebruikt staat, per risico, in detail beschreven in het Naslagwerk.

#### *Bepalen blootstelling en kans*

In IRA 4.0 is de blootstelling uitgedrukt in het aantal blootgestelden en de kans in een score op een 7-puntsschaal. Om deze score te bepalen is het aantal personen dat schade heeft opgelopen als gevolg van het optreden van een risico gedeeld door het aantal personen dat blootgesteld is aan het risico. Via een niet-lineaire schaal is het berekende aandeel personen omgezet in een score op de schaal. Er is gekozen voor een niet-lineaire schaal, omdat in de meeste gevallen het berekende aandeel personen met schade laag was.

Schaalwaarde	1	2	3	4	5	6	7
Aandeel	0-1%	1-2,5%	2,5-5%	5-10%	10-25%	25-50%	50-100%

#### *Bepalen individueel effect en maatschappelijk effect*

In IRA 4.0 is gekozen voor een andere wijze van operationaliseren van de individuele en maatschappelijke effecten dan in IRA 3.0. Het doel daarbij is om tot een betere vergelijkbaarheid van effecten van de verschillende risico's te komen.

Het individuele effect is gemeten door middel van een score op een 'Impact op de kwaliteit van leven (I-KvL)-schaal'. Deze schaal loopt van 0 tot 100, waarbij 0 betekent dat er geen enkele impact van het optreden van een risico op de kwaliteit van leven is, en 100 dat de impact maximaal is. Dit betekent concreet dat de persoon als gevolg van het effect van het risico overlijdt. De score van het effect van de risico's is bepaald door een verzameling van de effecten via een vragenlijst voor te leggen aan een representatieve steekproef van Nederlandse burgers.<sup>1</sup> Wij hebben hen gevraagd per effect aan te geven hoe groot zij denken dat de impact van dat effect is op de kwaliteit van hun leven. Longkanker, longemfyseem, schulden en armoede kwamen als de effecten met de grootste impact naar voren. In het Methodologie rapport is in meer detail beschreven op welke wijze dit onderzoek is uitgevoerd en hoe op basis van de resultaten tot de score op de I-KvL-schaal is gekomen.

Het maatschappelijk effect is gemeten door de belangrijkste maatschappelijke gevolgen van het optreden van een hoofdrisico in kaart te brengen en vervolgens een inschatting te maken van de kosten van elk van die gevolgen. Op deze manier is per hoofdrisico een inschatting gemaakt van de maatschappelijke schade, uitgedrukt in geld. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen materiële kosten, bijvoorbeeld kosten van verzuim en van medische behandeling, en immateriële kosten, bijvoorbeeld een mindere kwaliteit van leven door pijn en ongemak, of het verlies van levensjaren.

Voor het berekenen van de materiële kosten is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande bronnen. Het bleek niet altijd eenvoudig geschikte bronnen te vinden. Daar waar de bronnen onvoldoende informatie gaven, zijn aannames gebruikt om tot een schatting te komen.

Voor het inschatten van de immateriële kosten is een benadering ontwikkeld waarbij de score op de I-KvL-schaal is gekoppeld aan het Bruto Binnenlands Product (BBP). Er is berekend hoe hoog het Nederlandse BBP per hoofd van de bevolking zou zijn als alle inwoners een optimale kwaliteit van leven zouden hebben. Met andere woorden, als alle inwoners hun leven een 10 zouden geven. Om dit te berekenen is het huidige BBP per hoofd van de bevolking gecorrigeerd voor het huidige rapportcijfer dat Nederlanders hun leven geven (een 7,8, zo blijkt uit het meest recente onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau naar de tevredenheid van mensen met hun leven).<sup>2</sup> Het gecorrigeerde BBP per hoofd van de bevolking staat dan voor één-honderste eenheid op de I-KvL-schaal (omdat de I-KvL-schaal een maximale waarde van 100 heeft). Door de score van een risico op de I-KvL-schaal te vermenigvuldigen met het gecorrigeerde BBP per hoofd van de bevolking en met het aantal personen dat schade heeft ondervonden, is het bedrag aan immateriële schade per risico berekend.

De precieze berekeningen zijn terug te lezen in het Naslagwerk. De uiteindelijke resultaten zijn inschattingen en dienen derhalve ook als zodanig te worden geïnterpreteerd. Ze geven een globale indicatie van de omvang van het maatschappelijk effect uitgedrukt in geld.

<sup>1</sup> Dit onderzoek is uitgevoerd bij een representatieve steekproef bij het vaste panel van Kantar Public.

<sup>2</sup> Rob Bijl, Jeroen Boelhouwer en Annemarie Wennerkers (red.) (2017). *De Sociale Staat van Nederland 2017*. 's Gravenhage: Sociaal en Cultureel Planbureau, p. 348.

Het was niet mogelijk om de op deze wijze berekende materiële en immateriële kosten bij elkaar op te tellen: daarvoor verschillen de methodes waarop beide kosten zijn berekend, te veel. Daarnaast was het bij het berekenen van de materiële kosten in een aantal gevallen nodig om aannames te maken, omdat er onvoldoende informatie beschikbaar was. Daarom is ervoor gekozen om de berekende materiële kosten te vertalen in een score op een 10-puntsschaal en bij de interpretatie van de score rekening te houden met de immateriële kosten. Het beeld van de materiële kosten en van de immateriële kosten bleek overigens in grote lijnen overeen te komen.

#### *Belang volgens burgers*

De Inspectie vindt het belangrijk om in haar programmeringsproces ook de stem van de inwoners van Nederland een plek te geven. Welke risico's zouden volgens hen prioriteit moeten hebben bij de Inspectie en welke risico's vinden zij minder belangrijk? Rekening houden met wat er onder de bevolking leeft is belangrijk voor het draagvlak voor het werk van de Inspectie. Een groter draagvlak kan bijdragen aan een effectieve Inspectie, zowel als gevolg van een grotere nalevingsbereidheid als een grotere bereidheid misstanden te melden. Om inzicht te krijgen in de opinie van Nederlanders is aan een representatieve steekproef burgers gevraagd om een rangorde aan te brengen in vijftien risico's op het werkteerrein van de inspectie. Door te variëren in de aan burgers voorgelegde risico's, zijn in totaal dertig risico's aan burgers voorgelegd. Op basis van de rangorde die door de burgers is aangebracht is per risico een score berekend, lopend van 1 (lage prioriteit) tot 15 (hoge prioriteit). Deze gegevens zijn verzameld met behulp van dezelfde vragenlijst waarmee de gegevens zijn verzameld om scores op de I-KvL-schaal te berekenen. Uit het onderzoek bleek dat de inwoners van Nederland de hoogste prioriteit geven aan de bescherming van werknemers tegen blootstelling aan kankerverwekkende en giftige stoffen, het voorkomen van zware ongevallen en ernstige risico's voor de volksgezondheid, het aanpakken van arbeidsuitbuiting en de bescherming van werknemers tegen blootstelling aan bijtende en irriterende stoffen.

#### **Stap 5 Kwantificeren. Functioneren stelsels**

In IRA 4.0 is het beoordelen van het functioneren van de verschillende stelsels, die zijn ingericht op het werkteerrein van de Inspectie, een apart onderdeel van de risicoanalyse geworden.

Voor de verschillende stelselementen zijn indicatoren geformuleerd, bijvoorbeeld het percentage werkgevers dat vreemdelingen zonder de vereiste tewerkstellingsvergunning laat werken, het percentage werkgevers met een preventiemedewerker of mate van samenwerking binnen het stelsel van werk en inkomen. Nadat alle indicatoren waren geformuleerd, is op basis van actuele kwantitatieve gegevens of eerder uitgevoerd onderzoek, een score bepaald op een 10-puntsschaal. Hoe hoger de score, hoe beter de partijen de taak die zij binnen het stelsel hebben, uitvoeren.

Daar waar mogelijk is bij het bepalen van de score van de indicator gebruik gemaakt van publicaties van het ministerie van SZW, zoals de jaarlijkse verantwoording aan de Tweede Kamer. Andere benutte bronnen zijn de jaarverslagen van uitvoeringsorganisaties UWV en SVB, Arbo In Bedrijf en de door de Inspectie SZW uitgevoerde klantenquêtes onder ontvangers van een uitkering in het kader van de Participatiewet of van een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Voor indicatoren die meer kwalitatief van aard zijn, is vooral gebruik gemaakt van onderzoeksrapporten, zowel onderzoeksrapporten van de Inspectie zelf (vooral op het terrein van bestaanszekerheid) als van andere organisaties. Daar waar het onmogelijk bleek om de score van een indicator te bepalen, omdat er geen betrouwbare gegevens of geen recente onderzoeksrapporten beschikbaar waren, is de score van de indicator op lager dan een 5 gezet. Dit vanuit de gedachte 'err on the side of caution'. Als niet kan worden vastgesteld hoe het stelsel functioneert, wordt vanuit voorzichtigheid ervan uitgegaan dat het niet goed functioneert. De afwegingen en aannames die zijn gemaakt, zijn terug te lezen in de bespreking van indicatoren en scores in het Naslagwerk.

#### **Stap 6 Afwegen. Wegen risico's op basis van scores**

De resultaten van de stappen 4 en 5 worden gevisualiseerd in diverse diagrammen. Deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van dit rapport en worden daar toegelicht.

In de diagrammen komen de vijf dimensies van de risico's terug (blootstelling, kans, individueel effect, maatschappelijk effect en belang volgens burgers) en als zesde dimensie het functioneren van de stelsels, gekoppeld aan de risico's waar deze stelsels betrekking op hebben.

Voor elke dimensie zijn grenswaarden benoemd. Wanneer de score van een risico op ten minste één dimensie boven de grenswaarde ligt, dan wordt dat risico als een groot risico gezien. Het maakt daarbij niet uit of de scores van een risico op één of op alle zes de dimensies boven de grenswaarden liggen. In sommige gevallen scoren risico's niet boven de grenswaarde op één van de dimensies, maar scoren ze wel relatief hoog op meerdere dimensies. Risico's die op combinaties van meerdere dimensies relatief hoog scoren, maar op geen enkele dimensie boven de grenswaarde, worden desondanks ook als een groot risico gezien.

### **Stap 7 Kleuren op basis van economische sectoren en beroepen**

In stap 7 is in kaart gebracht in welke sectoren en onder welke beroepen de risico's zich vooral voordoen.

Op basis van deze informatie wordt mede bepaald op welke wijze de programma's van de Inspectie worden ingedeeld. Hierbij is gebruik gemaakt van gegevens uit de NEA, aangevuld met gegevens uit AiB en gegevens over bij de Inspectie gemelde ernstige ongevallen. Dit leidt tot een overzicht waarvoor per hoofdrisico, subrisico en subsubrisico is aangegeven in welke sectoren en bij welke beroepen de blootstelling aan dit risico (veel) meer of minder dan gemiddeld voorkomt. Dit overzicht bevat ook gegevens over het (veel) meer of minder dan gemiddeld voorkomen van schade als gevolg van deze risico's' (bijvoorbeeld verzuim of een beroepsziekte).

Deze overzichten zijn gemaakt op het niveau van hoofdsectoren (13 sectoren), sectoren (27 sectoren), subsectoren (104 sectoren) en beroepen (114 beroepen).

### **Stap 8 Kleuren op basis van ontwikkelingen**

In stap 8 is in kaart gebracht welke ontwikkelingen van invloed kunnen zijn op het optreden van risico's. Op basis van de omgevingsanalyse voor het Meerjarenprogramma, en bijdragen van inhoudelijk specialisten van de Inspectie, zijn ontwikkelingen op maatschappelijk, technisch, economisch en demografisch gebied gezien op relevantie voor de risico's. Deze zijn vastgelegd in het Naslagwerk.

### **Stap 9 Ordenen. Concluderen en rapporteren**

De gegevens in dit rapport, de resultaten van IRA 4.0 en de conclusies die uit deze gegevens kunnen worden getrokken, vormen een bouwsteen voor de meerjarenprogrammering 2019-2022 van de Inspectie SZW. De onderbouwing van de resultaten is opgenomen in het Naslagwerk IRA 4.0.

# 3

## Resultaten

### 3.1 Inleidend

Om in stap 6 te komen tot lijst van (hoofd)risico's die op basis van IRA 4.0 als *grote* risico's worden gezien, zijn voor elke dimensie (blootstelling, kans, individueel effect, maatschappelijk effect, belang volgens burgers en stelsel) grenswaarden benoemd. Wanneer de score van een risico op ten minste één dimensie boven de grenswaarde ligt, dan wordt dat risico als een groot risico gezien. Ook wordt een risico als een groot risico bestempeld als deze op meerdere dimensies tegelijkertijd relatief hoog scoort.

De resultaten hiervan staan in Tabel 1 samengevat, waarbij steeds is aangegeven op basis van welke dimensie of combinatie van dimensies het risico als groot risico wordt gezien. Voor de risico's gezond werk zijn niet alleen de hoofdrisico's weergegeven, maar ook de subrisico's, omdat een hoofdrisico soms niet als groot risico werd gezien, maar één of meerdere subrisico's wel.

Om het proces achter deze resultaten inzichtelijk te maken, zijn de zes dimensies in de volgende paragrafen gevisualiseerd in diverse diagrammen. In elk van deze diagrammen staan ten minste twee dimensies op basis waarvan de risico's zijn gescoord, afgebeeld. Het deel van de diagram waarin risico's boven de grenswaarde liggen, is aangegeven met een roze markering. Elk diagram wordt kort toegelicht door middel van enkele voorbeelden.

### 3.2 Functioneren stelsel en maatschappelijk effect hoofrisico's

In Figuur 3 worden het functioneren van het stelsel en het maatschappelijk effect tegen elkaar afgezet. Het functioneren van het stelsel wordt gescoord op een 10-puntsschaal. Daar waar onvoldoende informatie beschikbaar was om het functioneren van het stelsel te kunnen inschatten, wordt het functioneren op lager dan een 5 gescoord. Het maatschappelijk effect wordt eveneens gescoord op een 10-puntsschaal.

Een risico wordt gezien als een *groot* risico wanneer:

- de maatschappelijke schade 3 of hoger is;
- het functioneren van het stelsel 5 of lager is;
- wanneer het maatschappelijk effect tussen de 1 en 3 ligt èn het functioneren van het stelsel tussen de 5 en 6.

Zo heeft het maatschappelijk effect van het hoofdrisico problematische schulden bijvoorbeeld een score net boven de 7. Daarmee voldoet dit hoofdrisico aan de gestelde condities om gezien te worden als een groot risico.

Lonende fraude met inkomensondersteuning wordt eveneens gezien als een groot risico. Dit hoofdrisico scoort op het functioneren van het stelsel net onder de 6 en op het maatschappelijk effect rond de 1,4. Door deze combinatie valt dit risico ook in het gemarkeerde deel van het diagram.

### 3.3 Blootstelling, kans en individuele effect hoofrisico's

In het Figuur 4 worden de blootstelling (grootte van bollen), kans (x-as) en het individuele effect (y-as) van alle hoofdrisico's afgebeeld. De blootstelling is het aantal personen dat wordt blootgesteld aan het risico. De kans wordt gescoord op een 7-puntsschaal. Het individuele effect wordt gescoord op een 100-puntsschaal.

Een risico wordt gezien als een groot risico wanneer:

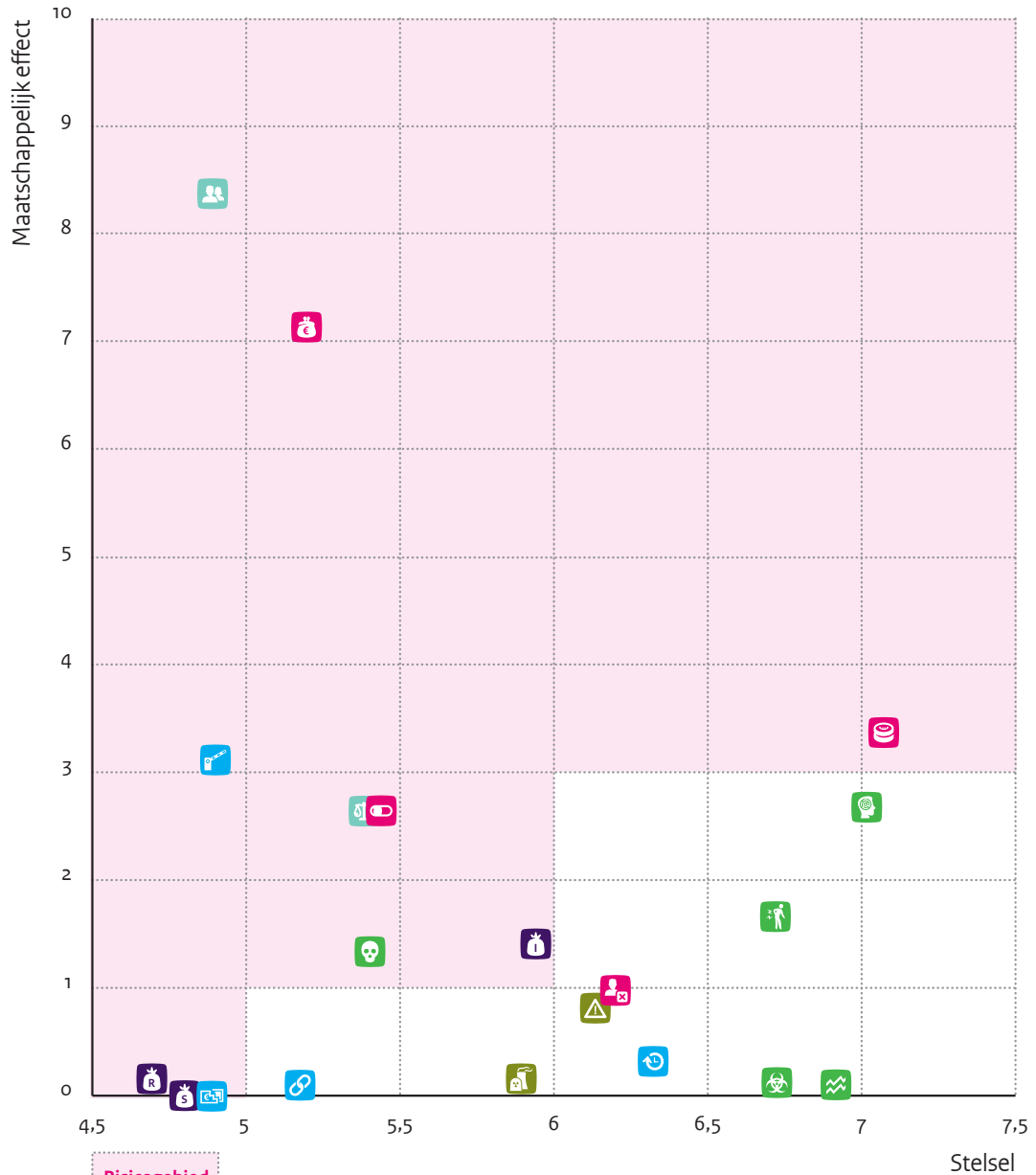
- de kans 5 of hoger is;
- het individuele effect 70 of hoger is;
- de kans tussen de 3 en 5 ligt èn het individuele effect tussen 50 en 70;
- de kans tussen de 3 en 5 ligt èn de blootstelling groter is dan 4 miljoen personen;
- het individuele effect tussen de 50 èn 70 ligt en de blootstelling groter is dan 4 miljoen personen.

De laatste twee criteria kunnen niet worden weergegeven door middel van een markering in het diagram.

Tabel 1 Risico's en de risicodimensies waarop deze risico's scoren

	stelsel	maatschappelijk effect	stelsel + maatschappelijk effect	kans	individueel effect	kans + individueel effect	blootstelling, kans + individueel effect	belang bevolking	stelsel + belang bevolking
1 Uitbuiting									
2 Onderbetaling									
3 Illegale tewerkstelling									
4 Aantasting arbeidsverhoudingen									
5 Ongelijke behandeling op de arbeidsmarkt									
6 Fysieke overbelasting									
6.1 Dynamische overbelasting									
7.2 Gezondheidsschade door blootstelling aan lawaai									
7.3 Gezondheidsschade door blootstelling aan ioniserende straling									
8 Gezondheidsschade door blootstelling aan gevaarlijke stoffen									
8.1 Gezondheidsschade door blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene stoffen									
8.2 Gezondheidsschade door blootstelling aan reprotoxische stoffen									
8.3 Gezondheidsschade door blootstelling aan sensibiliserende stoffen									
8.4 Gezondheidsschade door blootstelling aan bijtende stoffen									
8.5 Gezondheidsschade door blootstelling aan irriterende stoffen									
9.3 Gezondheidsschade door agentia vanuit een (watervernevelende) installatie									
10 Psychosociale en cognitieve overbelasting									
10.1 Werkdruk									
10.2 Ongewenste omgangsvormen door derden									
10.3 Ongewenste omgangsvormen (intern)									
11 Overbelasting als gevolg van werkduur									
12 Onveiligheid op de werkplek									
13 Zware Ongevallen en ernstige risico's voor de volksgezondheid									
14 Onvoldoende inkomen									
15 Ontstaan of voortduren van problematische schulden									
16 Mismatch werkzoekenden en vacatures									
17 Geen re-integratie na langdurige ziekte									
18 Lonende fraude met inkomensondersteuning									
19 Lonende fraude met subsidies									
20 Lonende fraude met re-integratiegelden									

**Figuur 3 Functioneren van het stelsel en maatschappelijk effect voor de hoofdrisico's**

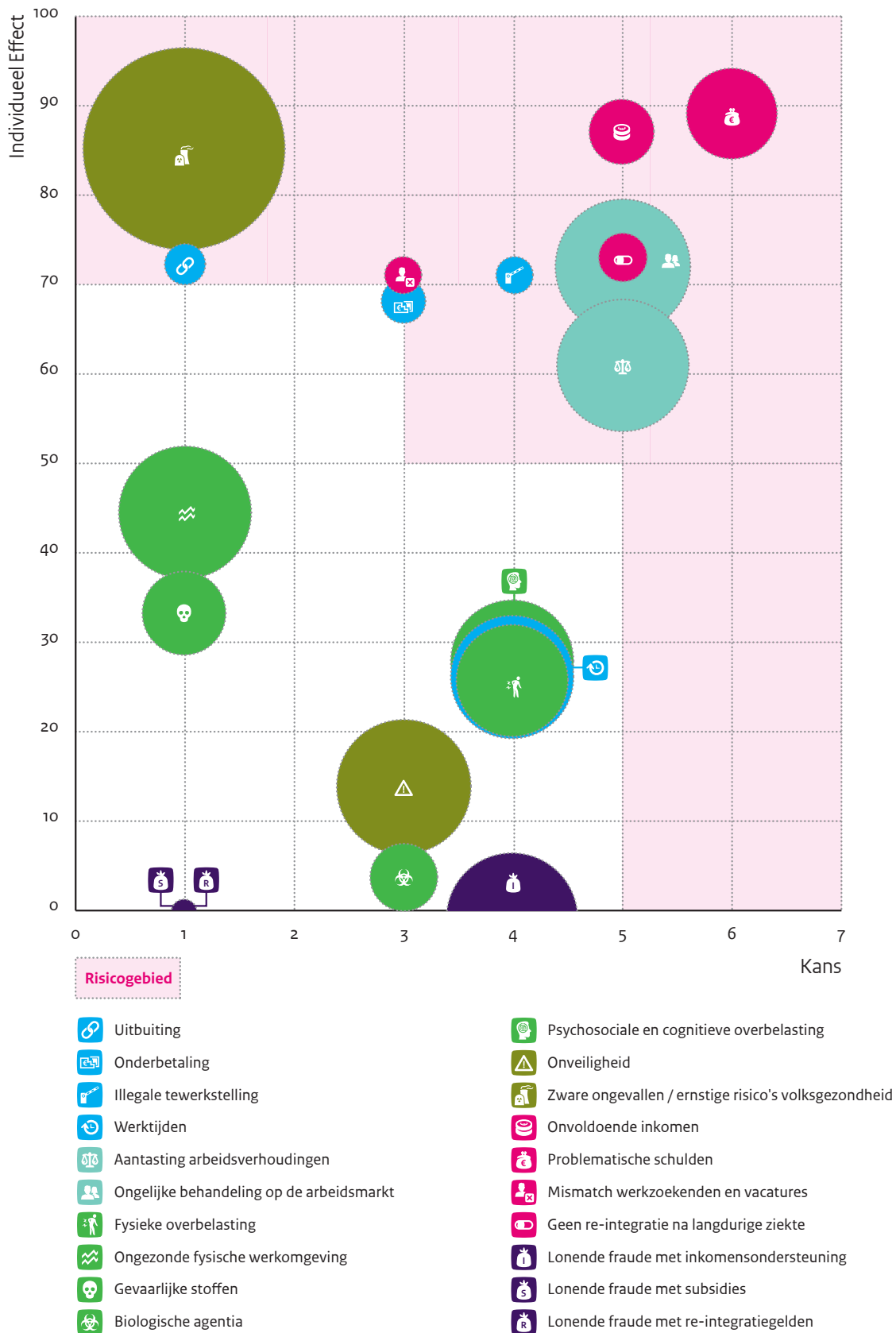


**Risicogebied**

- Uitbuiting
- Psychosociale en cognitieve overbelasting
- Onderbetaling
- Onveiligheid
- Illegale tewerkstelling
- Zware ongevallen / ernstige risico's volksgezondheid
- Werktijden
- Onvoldoende inkomen
- Aantasting arbeidsverhoudingen
- Problematische schulden
- Ongelijke behandeling op de arbeidsmarkt
- Mismatch werkzoekenden en vacatures
- Fysieke overbelasting
- Geen re-integratie na langdurige ziekte
- Ongezonde fysieke werkomgeving
- Lonende fraude met inkomensondersteuning
- Gevaarlijke stoffen
- Lonende fraude met subsidies
- Biologische agentia
- Lonende fraude met re-integratiegelden



Figuur 4 Kans, blootstelling en individueel effect voor de hoofd risico's





Voor illegale tewerkstelling geldt bijvoorbeeld dat de kans 4 is en het individuele effect 64. Deze scores geven afzonderlijk van elkaar geen aanleiding om illegale tewerkstelling te zien als een groot risico. Echter, omdat beide scores relatief hoog zijn, voldoet illegale tewerkstelling tewerkstelling toch aan de gestelde condities om bestempeld te worden als groot risico.

Een ander voorbeeld: zware ongevallen en ernstige aantasting volksgezondheid scoren met een waarde van 75 op het individuele effect wel boven de grens van 70. Problematische schulden wordt op basis van de score op kans (6) en de score op het individuele effect (89) als groot risico gezien.

### 3.4 Functioneren stelsel en belang volgens de burger - hoofdrisico's

In Figuur 5 worden het functioneren van het stelsel en het belang dat de burger hecht aan het aanpakken van het risico door de overheid tegen elkaar afgezet. Het functioneren van het stelsel wordt gemeten op een 10-puntsschaal. Het belang volgens de burger wordt eveneens gemeten op een 10-puntsschaal.

Een risico wordt gezien als een groot risico wanneer:

- het belang van de burger hoger is dan 6;
- het belang van de burger tussen de 5 en 6 ligt en het functioneren van het stelsel eveneens tussen de 5 en 6 ligt.

Voor lonende fraude met inkomensondersteuning geldt dat het functioneren van het stelsel is beoordeeld met een score van 5,95. Tegelijkertijd wordt het belang van (de aanpak van) dit risico door de burgers gescoord op een 5,5. Door deze combinatie van scores voldoet lonende fraude met inkomensondersteuning aan de condities om als een groot risico bestempeld te worden.

Gevaarlijke stoffen wordt vanwege een score van ruim 7,1 op belang burger alleen al op basis daarvan al als groot risico gezien. Datzelfde geldt bijvoorbeeld ook voor uitbuiting.

### 3.5 Blootstelling, kans en individueel effect voor de risico's gezond werk

In Figuur 6 worden de blootstelling, kans en het individuele effect van de risico's op het terrein van gezond werk afgebeeld, op dezelfde wijze als in het tweede diagram, waarbij bijna dezelfde criteria als voor de hoofdrisico's worden gehanteerd. Enige uitzondering is de omvang van de blootstelling, waarvoor de grens minder hoog wordt gelegd.

Een risico wordt gezien als een *groot* risico wanneer:

- de kans 5 of hoger is;
- het individuele effect 70 of hoger is;
- de kans tussen de 3 en 5 ligt en het individuele effect tussen 50 en 70;
- de kans tussen de 3 en 5 ligt en de blootstelling groter dan 1 miljoen is;
- het effect tussen de 50 en 70 ligt en de blootstelling groter is dan 1 miljoen.

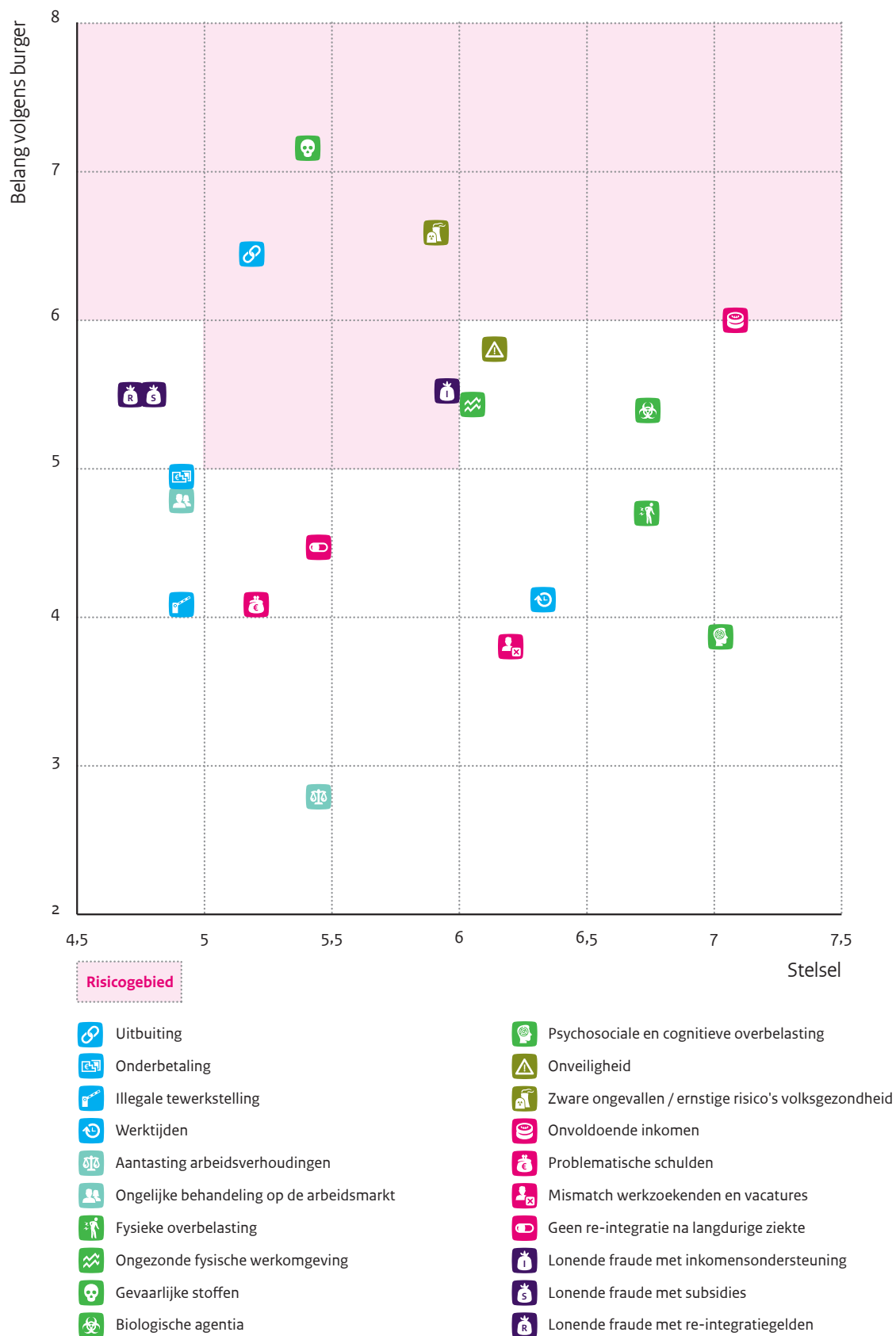
De laatste twee criteria kunnen niet worden weergegeven door middel van een markering in het diagram.

In dit figuur zijn de risico's gezondheidsschade door blootstelling aan sensibiliserende stoffen, door blootstelling aan bijtende stoffen en door blootstelling aan irriterende stoffen met één bol weergegeven, omdat de bollen elkaar grotendeels overlappen.

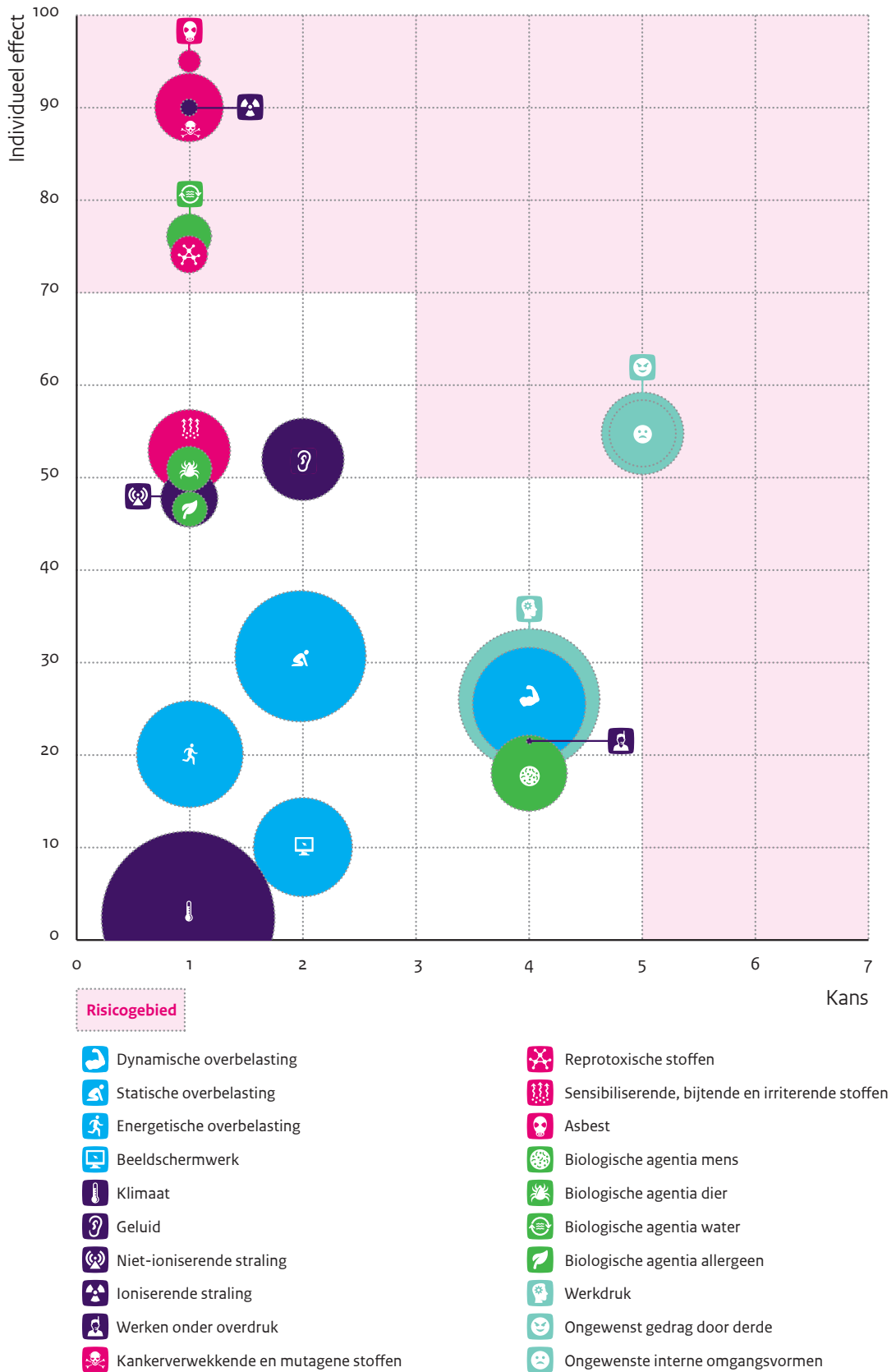
Op basis van de bovenstaande criteria wordt het risico gezondheidsschade door blootstelling aan lawaai gezien als een groot risico, omdat het risico tegelijkertijd relatief hoog scoort op het individuele effect en op de blootstelling. Het individuele effect is 52 en bijna 1,8 miljoen personen worden blootgesteld aan lawaai op de werkvloer.

Een ander voorbeeld is gezondheidsschade door blootstelling aan ioniserende straling: met een individueel effect van 90 ligt dat risico ruim boven de grens voor het individuele effect, en daarmee wordt het als een groot risico beschouwd.

Figuur 5 Functioneren van het stelsel en belang volgens de burger voor de hooftrisico's



Figuur 6 Blootstelling, kans en individueel effect voor de risico's gezond werk



### 3.6 Blootstelling, kans en individueel effect voor de risico's veilig werk

Figuur 7 wijkt enigszins af van de voorgaande diagrammen, omdat er in het diagram geen gemarkeerd gebied is aangebracht. In dit diagram zijn de aantallen ernstige ongevallen afgebeeld naar soort arbeidsongeval (x-as). Een ernstig arbeidsongeval is een ongeval dat ziekenhuisopname, blijvend letsel of overlijden als gevolg heeft. Het aantal ernstige ongevallen is afgezet tegen het de impact die het ongeval heeft gehad op de kwaliteit van het leven van de werknemer die het ongeval is overkomen, het individuele effect (y-as). Als derde dimensie is de blootstelling weergegeven: het aantal werknemers dat mogelijk een dergelijk ongeval kan overkomen (grootte van de bol).

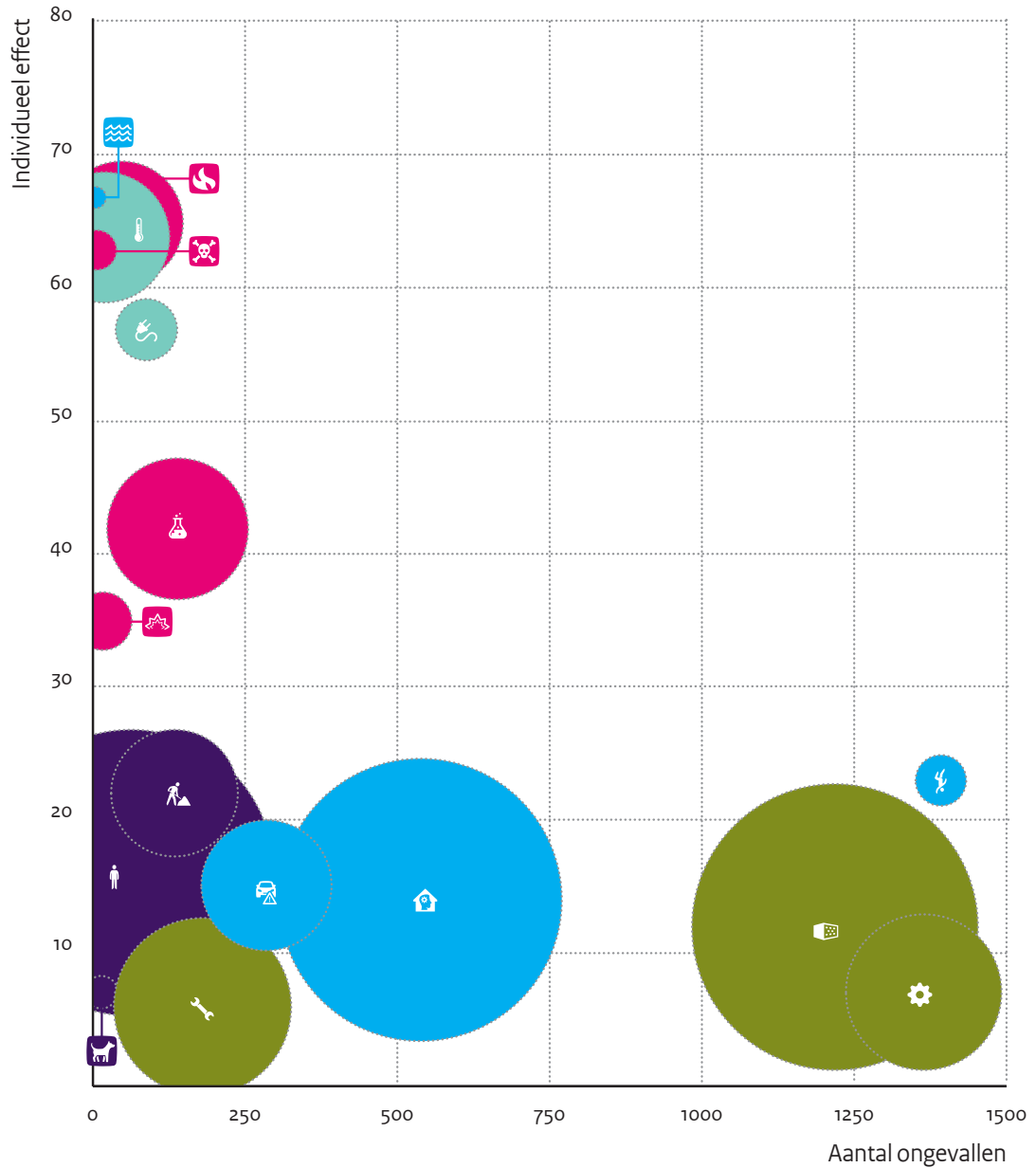
Uit de figuur is af te leiden dat ongevallen met machines, ongevallen als gevolg van contact met een voorwerp en val van hoogte het vaakst voorkomen. Dit zijn ook allemaal ongevalsscenario's waarvan, gemiddeld genomen, de aard van het letsel relatief minder ernstig is.

Ongevallen met ernstig letsel zijn ongevallen met vuur, onderdompeling/verdrinking, vergiftiging, ongevallen als gevolg van contact met kou of warmte (of koude of warme oppervlakten), ongevallen met electriciteit en, in iets mindere mate, ongevallen met gevaarlijke stoffen en ongevallen als gevolg van een explosie. Dit soort ongevallen komt echter relatief weinig voor.

Ongevalsscenario's waaraan alle werkenden worden blootgesteld zijn een ongeval als gevolg van fysiek contact met een persoon (intentioneel of onintentioneel), een ongeval als gevolg van de inrichting van de werkplek en een ongeval met een voorwerp.

Daar waar het aantal ongevallen hoog is, en de blootstelling aan het ongevalsscenario relatief laag, betekent het dat de kans op een ongeval relatief groot is. Dat geldt vooral voor val van hoogte en in mindere mate voor ongevallen met machines.

Figuur 7 Blootstelling, kans en individueel effect voor de risico's veilig werk



# 4 Prioritaire risico's

De opbrengst van IRA, zoals beschreven in hoofdstuk 3, is één van de drie elementen geweest op basis waarvan is bepaald of een risico als prioritair risico wordt beschouwd. De andere twee elementen zijn de mate waarin de Inspectie in staat is om een effectieve bijdrage te leveren in het beheersen van het risico, en de resultaten van de omgevingsanalyse (OMA).

Voor alle risico's is de mate waarin de Inspectie een effectieve bijdrage kan leveren in het beheersen van het risico bepaald door middel van een score op een vijfpuntsschaal. Daarbij is rekening gehouden met:

1. het beschikbare instrumentarium,
2. of er andere partijen zijn die ook een belangrijke rol hebben in de beheersing van dit risico (en of die partijen deze rol oppakken), en
3. de activiteiten die de Inspectie de afgelopen jaren met betrekking tot het risico heeft ondernomen.

Alle risico's die een drie of hoger scoren op dit element worden beschouwd als risico's waarop de Inspectie een duidelijke meerwaarde heeft.

Door middel van OMA zijn relevante maatschappelijke ontwikkelingen in kaart gebracht en is vervolgens per risico ingeschat in welke mate het risico als gevolg van deze ontwikkelingen groter zal worden of juist zal afnemen. Daarbij ging het om ontwikkelingen zoals flexibilisering van de arbeidsmarkt, arbeidsmigratie en robotisering. Daarnaast zijn in de OMA ook een aantal andere elementen meegewogen: het kennisniveau met betrekking tot het risico, de politieke aandacht voor het risico, of er toezeggingen zijn gedaan en of de inspectie de wettelijke plicht heeft een specifieke taak uit te voeren. Uiteindelijk leidde dat tot een score tussen de 0 en 100, waarbij alle risico's met een score van boven de 75 zijn beschouwd als risico's die op basis van OMA als belangrijk risico worden beschouwd.

Uiteindelijk hebben alle risico's, zowel de hoofd risico's als de onderliggende subrisico's, drie scores (op IRA, OMA en meerwaarde), die ofwel 0 ofwel 1 zijn. Door deze scores op te tellen wordt de totaalscore per risico berekend. Deze score kan tussen de 0 en 3 liggen. Alle risico's met een score van 2 of 3 worden als prioritaire risico's beschouwd. Deze risico's krijgen een plek in de programmering. De prioriteitsscores van de hoofd risico's zijn terug te

vinden in Tabel 2. De risico's in de twee donkerste vlakken (score's 2 en 3) zijn de prioritaire risico's.

Tabel 2 Indeling van de hoofd risico's op mate van prioriteit

Uitbuiting
Onderbetaling
Illegale tewerkstelling
Gevaarlijke stoffen
Onveiligheid van de werkplek
Zware ongevallen/ernstige risico's volksgezondheid
Arbeidsmarktdiscriminatie
Fysieke overbelasting
Psychosociale overbelasting
Werkduur/werktijden
Fysische overbelasting
Onvoldoende inkomen
Fraude met inkomensvoorzieningen
Fraude met re-integratievoorzieningen
Aantasting van arbeidsverhoudingen
Problematische schulden
Re-integratie na langdurige ziekte
Fraude met ESF subsidies
Mismatch vraag en aanbod
Biologische agentia

De risico's zijn ondergebracht in programma's, sommige sectorgericht, andere thematisch van insteek. Elk programma richt zich op één of meerdere risico's. Ten slotte is voor elk programma het benodigd aantal fte's (inspecteurs AMF, inspecteurs Arbo en onderzoekers) berekend. Daarbij is gebruik gemaakt van de scores op IRA, OMA en de Meerwaarde-schaal, gekoppeld aan onder andere gemiddelde zaaktijden per risico, benodigde functiegroepen en politieke keuzes gemaakt op basis van het Inspectie Control Framework (ICF).

# Bijlage I Begrippen

**Blootstelling:** het aantal personen dat mogelijk met het risico in aanraking kan komen en daardoor schade kan oplopen.

**Effect:** de impact van het risico (de ernst van de schade) als het risico optreedt.

**Individueel Effect:** het effect dat het optreden van een risico heeft op een individu.

**Kans:** het aantal personen dat schade ondervindt als gevolg van het optreden van een risico, afgezet tegen de blootstelling aan dit risico.

**Maatschappelijk effect:** het effect van het optreden van een risico op de maatschappij als geheel.

**Risico:** een ongewenste situatie die zich met een bepaalde kans kan voordoen en die maatschappelijke schade op het domein van SZW tot gevolg heeft. Het zich voordoen van een risico betekent daarmee automatisch dat de doelen van het ministerie van SZW in mindere mate worden behaald.

**Stelsel:** het geheel van wet- en regelgeving en het systeem om te bewerkstelligen dat de wet- en regelgeving wordt uitgevoerd en nageleefd.

**Het belang volgens burgers:** de mate waarin de burger van mening is dat de overheid prioriteit zou moeten geven aan het voorkomen van het optreden van een bepaald risico.

# Bijlage II Overzicht risico's

## Eerlijk Werk

### 1 Uitbuiting

- 1.1 Arbeidsuitbuiting
- 1.2 Gedwongen dienstverlening
- 1.3 Criminele uitbuiting

### 2 Onderbetaling

- 2.1 Onderbetaling van werknemers
- 2.2 Onderbetaling als gevolg van schijnzelfstandigheid
- 2.3 Onderbetaling van stagiairs

### 3 Illegale tewerkstelling

- 3.1 Misbruik kennismigrantenregeling
- 3.2 Misbruik studentenregeling
- 3.3 Fraude met stagiairs
- 3.4 Fraude met au pairs

### 4 Aantasting arbeidsverhoudingen

- 4.1 Aantasting rechtspositie werknemer
- 4.2 Aantasting rechtspositie ter beschikking gestelde arbeidskrachten
- 4.3 Aantasting medezeggenschap van werknemers

### 5 Ongelijke behandeling op de arbeidsmarkt

- 5.1 Ongelijke behandeling op grond van geslacht
- 5.2 Ongelijke behandeling op grond van de gezondheidssituatie
- 5.3 Ongelijke behandeling op grond van leeftijd
- 5.4 Ongelijke behandeling op grond van arbeidsduur
- 5.5 Ongelijke behandeling godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid
- 5.6 Ongelijke behandeling op grond van ras en nationaliteit
- 5.7 Ongelijke behandeling op grond van seksuele voorkeur of burgerlijke staat

## Gezond en veilig werk

### 6 Fysieke overbelasting

- 6.1 Dynamische overbelasting
  - 6.1.1 Tillen/dragen
  - 6.1.2 Duwen/trekken
  - 6.1.3 Repeterende bewegingen
  - 6.1.4 Trillingen
- 6.2 Statische overbelasting

- 6.2.1 Staan
- 6.2.2 Zitten
- 6.2.3 Ongunstige werkhouding
- 6.3 Energetische overbelasting
- 6.4 Beeldschermwerk

### 7 Ongezonde fysische werkomgeving

- 7.1 Gezondheidsschade als gevolg van een ongezond omgevingsklimaat
  - 7.1.1 Gezondheidsschade door een ongezond binnenmilieu
  - 7.1.2 Gezondheidsschade door blootstelling aan lage temperaturen
  - 7.1.3 Gezondheidsschade door blootstelling aan hoge temperaturen
  - 7.1.4 Gezondheidsschade door blootstelling aan zonlicht
- 7.2 Gezondheidsschade door blootstelling aan lawaai
- 7.3 Gezondheidsschade door blootstelling aan ioniserende straling
- 7.4 Gezondheidsschade door blootstelling aan niet-ioniserende straling
  - 7.4.1 Gezondheidsschade door blootstelling aan kunstmatige optische straling
  - 7.4.2 Gezondheidsschade door blootstelling aan elektromagnetische velden
- 7.5 Gezondheidsschade door werken onder overdruk
  - 7.5.1 Gezondheidsschade door werken in caissons en andere hyperbare ruimten
  - 7.5.2 Gezondheidsschade door duikarbeid

### 8 Gezondheidsschade door blootstelling aan gevaarlijke stoffen

- 8.1 Gezondheidsschade door blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene stoffen
- 8.2 Gezondheidsschade door blootstelling aan reprotoxische stoffen
- 8.3 Gezondheidsschade door blootstelling aan sensibiliserende stoffen
- 8.4 Gezondheidsschade door blootstelling aan bijtende stoffen
- 8.5 Gezondheidsschade door blootstelling aan irriterende stoffen
- 8.6 Gezondheidsschade door blootstelling aan specifieke gevaarlijke stoffen
  - 8.6.1 Gezondheidsschade door blootstelling aan asbest
  - 8.6.2 Gezondheidsschade door blootstelling aan lasrook
  - 8.6.3 Gezondheidsschade door blootstelling aan houtstof



- 8.6.4 Gezondheidsschade door blootstelling aan kwarts(stof)
- 8.6.5 Gezondheidsschade door blootstelling aan Dieselmoteremissie (DME)
- 8.6.6 Gezondheidsschade door blootstelling aan cytostatica
- 8.6.7 Gezondheidsschade door blootstelling aan synthetische nanodeeltjes
- 8.6.8 Gezondheidsschade door blootstelling aan gewasbeschermingmiddelen
- 8.6.9 Gezondheidsschade door blootstelling aan biociden
- 8.6.10 Gezondheidsschade door blootstelling aan vluchtige organische stoffen (VOS)

## 9 Gezondheidsschade door blootstelling aan biologische agentia

- 9.1 Gezondheidsschade door biologische agentia afkomstig van een mens
- 9.2 Gezondheidsschade door biologische agentia afkomstig van een dier
- 9.3 Gezondheidsschade door agentia vanuit een (watervernevelende) installatie
- 9.4 Gezondheidsschade door allergenen van organische oorsprong
- 9.5 Gezondheidsschade in situaties van gericht werken met biologische agentia

## 10 Psychosociale en cognitieve overbelasting

- 10.1 Werkdruk
  - 10.1.1 Te hoge werklust
  - 10.1.2 Cognitieve overbelasting
  - 10.1.3 Emotionele overbelasting
- 10.2 Ongewenste omgangsvormen door derden
  - 10.2.1 Agressie
  - 10.2.2 Seksuele intimidatie
  - 10.2.3 Pesten
  - 10.2.4 Discriminatie
- 10.3 Ongewenste omgangsvormen (intern)
  - 10.3.1 Agressie
  - 10.3.2 Seksuele intimidatie
  - 10.3.3 Pesten
  - 10.3.4 Discriminatie op de werkvloer

## 11 Overbelasting als gevolg van werkduur

- 11.1 Ongezonde werktijden volwassenen
  - 11.1.1 Verhouding werk- en rusttijd
  - 11.1.2 Avond- en nachtarbeid
  - 11.1.3 Bijzondere diensten
- 11.2 Ongezonde arbeidsomstandigheden en arbeidstijden jeugdigen (16-17 jaar)
- 11.3 Ongezonde arbeidsomstandigheden en arbeidstijden kinderen (13-15 jaar)
- 11.4 Ongezonde arbeidsomstandigheden en arbeidstijden kinderen (0-12 jaar)

## 12 Onveiligheid op de werkplek

- 12.1 Val van hoogte
- 12.2 Aanrijdgevaar (aanrijding door een motorvoertuig)
- 12.3 Incident veroorzaakt door een dier
- 12.4 Ongeval met elektriciteit
- 12.5 Verdrinking / Onderdompeling
- 12.6 Ongeval met handaangedreven gereedschap
- 12.7 Ongeval met een machine
  - 12.7.1 Contact met bewegende delen van een machine
  - 12.7.2 Bekneld tussen/tegen machines
  - 12.7.3 Contact met hangende objecten en/of zwaaiende lasten
- 12.8 Ongeval als gevolg van de inrichting van de arbeidsplaats
- 12.9 Ongeval als gevolg van contact met koude of hitte (inclusief vlammen)
- 12.10 Ongeval als gevolg van een explosie
- 12.11 Ongeval als gevolg van brand (niet ontstaan door een explosie)
- 12.12 Ongeval bij werken onder overdruk
  - 12.12.1 Ongeval bij droge overdruk
  - 12.12.2 Ongeval bij duikarbeid (natte overdruk)
- 12.13 Ongeval als gevolg van een gevaarlijke atmosfeer of acute vergiftiging
- 12.14 Ongeval met een bijtende of irriterende stof
  - 12.14.1 Uitstroming van een gevaarlijke stof uit een open vat
  - 12.14.2 Contact met een gevaarlijke stof zonder ongewenste uitstroming
  - 12.14.3 Contact met gevaarlijke stof door uitstroming uit normaal gesloten vat
- 12.15 Ongeval als gevolg van acute fysieke belasting
- 12.16 Ongeval als gevolg van blootstelling aan straling
- 12.17 Letsel als gevolg van fysiek contact met een persoon
  - 12.17.1 Letsel als gevolg van niet-intentioneel fysiek contact met een persoon
  - 12.17.2 Letsel als gevolg van gericht fysiek contact met een persoon
- 12.18 Letsel veroorzaakt door ongewild contact met een (deel van een) voorwerp tijdens het verrichten van werkzaamheden

## 13 Zware ongevallen en ernstige risico's voor de volksgezondheid

- 13.1 Zware ongevallen bij Brzo-bedrijven
- 13.2 Niet Brzo-gerelateerde zware ongevallen en ernstige risico's voor de volksgezondheid
  - 13.2.1 Kans explosie, brand of vergiftiging met slachtoffers onder niet-werknemers
  - 13.2.2 Kans grootschalige besmetting biologische agentia
  - 13.2.3 Kans ongeval personenvervoer

## **Bestaanszekerheid**

- 14 Onvoldoende inkomen**
- 15 Ontstaan of voortduren van problematische schulden**
- 16 Mismatch werkzoekenden en vacatures**
- 17 Geen re-integratie na langdurige ziekte**
- 18 Lonende fraude met inkomensondersteuning**
- 19 Lonende fraude met ESF-subsidies**
- 20 Lonende fraude met re-integratiegelden**

# Bijlage III Beknopte omschrijving van de twintig hoofd risico's

## Eerlijk werk

### 1. Uitbuiting

De Inspectie onderscheidt drie soorten van uitbuiting: arbeidsuitbuiting, gedwongen dienstverlening en criminele uitbuiting. Arbeidsuitbuiting is uitbuiting van een ander door gedwongen of verplichte arbeid of diensten waarbij sprake is van een sterke inperking van de vrije keuze. Kenmerkend voor arbeidsuitbuiting is een stapeling van factoren zoals onderbetaling, lange werktijden, slechte huisvesting, intimidatie en fysieke/psychische druk die leiden tot meervoudige afhankelijkheid van het slachtoffer. Onder gedwongen dienstverlening vallen alle diensten die onder dwang moeten worden verricht. Hierbij kan het gaan om verschillende vormen van dienstverlening waar geen arbeidsverhouding aan ten grondslag ligt, zoals het gedwongen verrichten van allerlei klussen in of rondom het huis. Bij criminele uitbuiting gaat het om gedwongen criminaliteit.

### 2. Onderbetaling

Onderbetaling is de situatie waarin werknemers minder betaald krijgen dan is vastgelegd in de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (WML). We onderscheiden drie vormen van onderbetaling:

1. onderbetaling van werknemers (inclusief degenen die op basis van stukloon of overeenkomst van opdracht werken);
2. onderbetaling in verband met schijnzelfstandigheid;
3. onderbetaling van stagiairs.

Het begrip werknemers slaat hier dus niet alleen op personen met een officieel arbeidscontract.

### 3. Illegale tewerkstelling

Onder illegale tewerkstelling wordt verstaan: tewerkstelling van vreemdelingen zonder dat – indien vereist – aan de vergunningsplicht van de Wet arbeid vreemdelingen is voldaan. Ook personen die wel legaal in Nederland verblijven, maar niet zonder tewerkstellingsvergunning mogen werken, vallen binnen het risico illegale tewerkstelling.

### 4. Aantasting arbeidsverhoudingen

Ondanks de wet- en regelgeving is het mogelijk dat er een disbalans ontstaat in de verhouding werkgever-werknemer(s) die ten nadele is van de werknemer. Deze disbalans kan ontstaan tussen werkgevers en werknemers in het algemeen, maar kan ook betrekking hebben op specifieke groepen werknemers (bijvoorbeeld uitgeleende arbeidskrachten). Daarnaast hecht de overheid aan medezeggenschap van werknemers, niet alleen als middel om de rechtspositie van de werknemer te versterken, maar ook als een doel op zichzelf.

Het voorgaande leidt tot drie subrisico's met betrekking tot het hoofd risico Aantasting arbeidsverhoudingen, ten nadele van de werknemer:

- 4.1 Aantasting rechtspositie werknemer;
- 4.2 Aantasting rechtspositie uitgeleende arbeidskrachten;
- 4.3 Aantasting medezeggenschap van werknemers.

### 5. Ongelijke behandeling op de arbeidsmarkt

Het uitgangspunt in Nederland is dat mensen in gelijke situaties gelijk worden behandeld. De basis daarvan is artikel 1 van de Grondwet. Dit uitgangspunt geldt ook op de arbeidsmarkt, zoals vastgelegd in hoofdstuk 7 van het Burgerlijk Wetboek (artikelen 646-649) en de Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB). De AWGB verbiedt direct en indirect onderscheid op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht (waaronder direct onderscheid op grond van zwangerschap, bevalling en moederschap), nationaliteit, hetero- of homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat. In artikel 1a1 is toegevoegd dat het verbod op onderscheid ook betrekking heeft op intimidatie en seksuele intimidatie.

Dit risico bevat dus niet (de gevolgen van) discriminatie op de werkvloer, zoals dat op grond van de Arbeidsomstandighedenwet kan worden onderscheiden. Dat valt onder het risico '10. Psychosociale en cognitieve overbelasting' onder Gezond en Veilig werk.

## Gezond en veilig werk

### 6. Fysieke overbelasting

Fysieke belasting in het werk is het totaal aan houdingen, bewegingen en krachten waaraan een werknemer gedurende de werkdag blootstaat. Er zijn verschillende vormen van fysiek belastende taken, te weten: tillen en dragen, duwen en trekken, repeterende bewegingen, trillingen, werkhoudingen en energetische belasting.<sup>3</sup> Het blootstaan aan fysieke belasting of het uitvoeren van fysiek belastende werkzaamheden is niet schadelijk, mits dit niet leidt tot fysieke overbelasting. Klachten door fysieke overbelasting ontstaan door verkeerd of overmatig gebruik van het bewegingsapparaat. Het evenwicht tussen fysieke belasting en belastbaarheid raakt dan verstoord. Lichamelijke klachten aan rug, nek, schouders en armen, ellebogen, handen en polsen, heupen, knieën, enkels en voeten kunnen het gevolg zijn. Niet alleen door lichamelijke overbelasting, maar ook door onderbelasting – zogenoemde bewegingsarmoede – kunnen klachten ontstaan.<sup>4</sup>

### 7. Ongezonde fysische werkomgeving

De ruimte en omgeving waarin wordt gewerkt en de apparatuur die wordt gebruikt, zijn omgevingsfactoren die een effect kunnen hebben op het lichaam. Een koude, vochtige werkplek kan gezondheidsklachten veroorzaken. Net als een te warme werkplek, of een ruimte waar weinig daglicht binnenkomt. Ook andere omgevingsfactoren kunnen schadelijk zijn voor het lichaam. Bijvoorbeeld machines die te veel lawaai produceren of een bepaald soort straling. We onderscheiden vijf mogelijke bronnen van een ongezonde fysische werkomgeving: klimaat, geluid, ioniserende straling, niet-ioniserende straling (daaronder vallen optische straling en elektromagnetische velden) en werken onder overdruk.

### 8. Gezondheidsschade door blootstelling aan gevaarlijke stoffen

Gevaarlijke stoffen zijn stoffen die tot gezondheidsschade kunnen leiden bij mensen die voor langere of kortere tijd worden blootgesteld aan deze stoffen. In de Arbo-regelgeving worden stoffen 'gevaarlijk' genoemd als hun intrinsieke (stofeigen) eigenschappen een gevaar voor de gezondheid of de veiligheid van werknemers kunnen opleveren.<sup>5</sup> Onder gevaarlijke stoffen verstaan we alleen stoffen die van

organische of anorganische oorsprong zijn. Stoffen die worden uitgescheiden door levende organismen vallen onder de biologische agentia (risico 9).

### 9. Gezondheidsschade door blootstelling aan biologische agentia

Biologische agentia zijn alle al dan niet genetisch gemodificeerde micro-organismen. Voorbeelden zijn virussen, bacteriën, schimmels, of parasieten. Biologische agentia kunnen een infectie, allergie of toxiciteit veroorzaken. Biologische agentia omvatten ook 'producten' van dode bacteriën en schimmels (zoals toxines), weefselkweek (celcultures) en prionen (virus-eiwitten die net als virussen infecties kunnen veroorzaken).<sup>6</sup> Organische stoffen die onder andere door planten worden afgescheiden en allergische reacties kunnen veroorzaken, vallen ook onder de term biologische agentia.<sup>7</sup>

### 10. Psychosociale en cognitieve overbelasting

In artikel 1 van de Arbeidsomstandighedenwet wordt psychosociale arbeidsbelasting omschreven als de factoren die stress teweeg kunnen brengen. Dat wil zeggen seksuele intimidatie, agressie en geweld, pesten, discriminatie en werkdruk in de arbeidssituatie.<sup>8</sup>

De Inspectie maakt onderscheid tussen drie soorten psychosociale overbelasting. In de eerste plaats werkdruk. Daarbij kan sprake zijn van een te hoge werklast, van cognitieve overbelasting of van emotionele overbelasting. In de tweede plaats ongewenst gedrag door derden zoals klanten, patiënten of leerlingen. In de derde plaats ongewenste omgangsvormen, waarbij de bron van psychosociale overbelasting in het gedrag van collega's of leidinggevenden ligt. Zowel bij ongewenst gedrag van derden als bij ongewenste omgangsvormen tussen collega's kan het gaan om agressie (waaronder fysiek geweld), seksuele intimidatie, pestgedrag en discriminatie.

### 11. Overbelasting als gevolg van werkduur

Wanneer werknemers te lang achter elkaar werken, te weinig rust nemen, te veel onregelmatig werken of met te weinig rust tussendoor nachtarbeid verrichten,

<sup>3</sup> De Langen, N.C.H., & Peereboom, K.J. (2016). AI-29 Fysieke belasting bij werk. Den Haag: Sdu HSE.

<sup>4</sup> De Langen, N.C.H., & Peereboom, K.J. (2016). AI-29 Fysieke belasting bij werk. Den Haag: Sdu HSE.

<sup>5</sup> Visser (2017). AI-31 Gezondheidsrisico's van gevaarlijke stoffen. Beoordelen en beheersen van de blootstelling aan toxische stoffen. Den Haag: Sdu HSE.

<sup>6</sup> Arboportaal (2017). Wat zijn biologische agentia?. Geraadpleegd 2 oktober 2017 van <https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/wat-zijn-biologische-agentia>.

<sup>7</sup> Houba, R., Maas, J., Siegert, H., & Wielaard, P. (2009). Dossier Biologische agentia. Geraadpleegd op 2 oktober 2017 van [http://www.arbokennisnet.nl/images/dynamic/Dossiers/Biologische\\_agentia/D\\_Biologische\\_agentia.pdf](http://www.arbokennisnet.nl/images/dynamic/Dossiers/Biologische_agentia/D_Biologische_agentia.pdf), p. 4-5.

<sup>8</sup> Oerlemans, W. (2013). Dossier Werkdruk. Geraadpleegd 24 oktober 2017 van [http://www.arbokennisnet.nl/images/dynamic/Dossiers/PSA/D\\_Werkdruk.pdf](http://www.arbokennisnet.nl/images/dynamic/Dossiers/PSA/D_Werkdruk.pdf), p. 3.

kan dat leiden tot fysieke overbelasting, tot negatieve mentale effecten en tot gevolgen voor het sociale functioneren. Daarom zijn in de Arbeidstijdenwet (ATW) regels vastgelegd waaraan de werktijden van werknemers moeten voldoen.

Kinderen (t/m 15 jaar) en jeugdigen (16-17 jarigen) vormen een speciale groep, waarvoor strengere regels gelden. Deze hebben niet alleen met de arbeidsduur, of het moment van arbeid, maar ook met de aard van de arbeid te maken.

#### 12. Onveiligheid op de werkplek

Tijdens het werk kunnen zich ongevallen voordoen die het gevolg zijn van een onveilige situatie op de werkplek. Het kan zowel gaan om kleine ongevallen zonder enig letsel, tot ongevallen die zo ernstig zijn dat daarbij een of meer dodelijke slachtoffers vallen. Ongevallen kunnen diverse oorzaken hebben. De inspectie onderscheidt achttien categorieën van oorzaken van ongevallen zoals bijvoorbeeld 'val van hoogte' en 'incident veroorzaakt door een dier'.

#### 13. Zware ongevallen en ernstige risico's voor de volksgezondheid

Zware ongevallen definiëren we als ongevallen die tijdens de bedrijfsuitoefening gebeuren en waardoor onmiddellijk, of na verloop van tijd, ernstig gevaar voor de gezondheid van werknemers ontstaat, en waarbij één of meer gevaarlijke stoffen zijn betrokken.<sup>9</sup> Het gaat daarbij om het ongecontroleerd vrijkomen van grotere hoeveelheden gevaarlijke stoffen met als gevolg bijvoorbeeld een emissie, explosie of brand. Bij een dergelijk 'zwaar ongeval' hoeft nog geen sprake te zijn van doden of gewonden, dus van een meldingsplichtig arbeidsongeval zoals in de Arboret is gedefinieerd.<sup>10</sup> Ernstige risico's voor de volksgezondheid zijn risico's die in potentie grote gevolgen kunnen hebben voor de gezondheid van grote aantallen niet-werknemers. Die kunnen het gevolg zijn van een ongeval (wanneer bijvoorbeeld als gevolg van een ongeval een giftige stof vrijkomt en een woonwijk bereikt), maar dat hoeft niet altijd zo te zijn. Denk bijvoorbeeld aan een werknemer die op het werk besmet raakt met een zeer schadelijke bacterie of virus, en vervolgens anderen in zijn omgeving daarmee besmet, wat in het meest ernstige geval tot een epidemie zou kunnen leiden.

## Bestaanszekerheid

#### 14. Onvoldoende inkomen

Onvoldoende inkomen wil zeggen dat iemand geen inkomen heeft of een inkomen dat onder het bestaansminimum zit. Het hebben van onvoldoende inkomen kan armoede tot gevolg hebben. De Inspectie SZW sluit aan bij de definitie van armoede van het SCP, dat spreekt van armoede wanneer iemand gedurende een langere tijd niet de middelen heeft om te kunnen beschikken over de goederen en voorzieningen die in zijn of haar samenleving als minimaal noodzakelijk gelden.<sup>11</sup>

#### 15. Ontstaan of voortduren van problematische schulden

Problematische schulden ontstaan wanneer er een structurele disbalans is tussen het inkomen en de uitgaven van een persoon, waardoor hij of zij niet meer kan voorzien in de noodzakelijke kosten van bestaan. Met betrekking tot problematische schulden gelden twee doelstellingen. Als er sprake is van schuldenproblematiek, dan kan de gemeente schuldhulpverlening bieden om deze op te lossen. Als er geen sprake is van schuldenproblematiek, dan is de doelstelling zo veel mogelijk voorkomen dat deze ontstaat.<sup>12</sup>

#### 16. Mismatch werkzoekenden en vacatures

Er is sprake van een mismatch tussen werkzoekenden en vacatures wanneer de competenties van werkzoekenden niet aansluiten op de door werkgevers verlangde competenties op de arbeidsmarkt. Dit leidt enerzijds tot structurele werkloosheid en anderzijds tot vacatures die niet vervuld kunnen worden.

#### 17. Geen re-integratie na langdurige ziekte

Dit risico kent drie verschijningsvormen: een werknemer die langdurig ziek is geweest, voldoende hersteld is om weer aan het werk te kunnen, komt toch niet aan het werk; het genezingsproces van de ziekte wordt vertraagd door een gebrek aan goede begeleiding; of de werknemer wordt uiteindelijk (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt. Als werknemers ziek worden en daardoor niet meer kunnen werken, is het in eerste instantie de

<sup>9</sup> Gebaseerd op de definitie in het Brzo 2015, art. 1.

<sup>10</sup> N. van Roden (2013). Incidenten- en ongevalsonderzoek en -analyse. Geraadpleegd op 12 oktober 2017 van [http://www.arbokennisnet.nl/images/dynamic/Dossiers/Ongevalsonderzoek/D\\_Ongevalsonderzoek.pdf](http://www.arbokennisnet.nl/images/dynamic/Dossiers/Ongevalsonderzoek/D_Ongevalsonderzoek.pdf), p. 26.

<sup>11</sup> Stella Hoff, Jean Marie Wildeboer Schut, Benedikt Goderis en Cok Vrooman (2016). Armoede in kaart 2016. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, p. 5.

<sup>12</sup> Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Artikel 2.3. "Het plan bevat de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren beleid betreffende integrale schuldhulpverlening en het voorkomen dat personen schulden aangaan die ze niet kunnen betalen." Geraadpleegd 26 oktober 2017 van <http://wetten.overheid.nl>

verantwoordelijkheid van de werkgever om zorg te dragen voor de re-integratie van de zieke werknemer, vanzelfsprekend samen met de werknemer zelf. Voor bepaalde groepen werknemers geldt dit niet, en is UWV verantwoordelijk. Dat geldt voor ontvangers van een WW-uitkering die ziek worden en daarom geen werk kunnen accepteren. Dat geldt ook voor mensen die een tijdelijk contract hebben, dat afloopt tijdens hun ziekte, of mensen die als uitzendkracht of oproepkracht bij een werkgever werken.

#### *18. Lonende fraude met inkomensondersteuning*

Wanneer ontvangers van een inkomensvoorziening (zoals een uitkering in het kader van de Participatiewet of de Werkloosheidswet) informatie over hun situatie niet of niet correct doorgeven, is het mogelijk dat zij onterecht de voorziening ontvangen, of een te hoge (of mogelijk ook een te lage) voorziening ontvangen. In de Fraudewet staat het begrip *verwijtbaarheid* centraal. Als sprake is van verwijtbaarheid bij het niet naleven van de inlichtingenplicht, dan is sprake van fraude. Wordt fraude niet opgespoord, of wordt de fraude wel opgespoord maar wordt het geld niet teruggevorderd, dan is er financieel voordeel voor de fraudeur. In zo'n geval is sprake van lonende fraude.

#### *19. Lonende fraude met ESF-subsidies*

In 2014 is een nieuwe programmaperiode voor subsidies van het Europees Sociaal Fonds (ESF-subsidies) gestart, die loopt tot 2020. Met deze subsidies kan fraude plaatsvinden, wanneer deze niet (volledig) worden gebruikt waarvoor bedoeld of er niet wordt voldaan aan de voorwaarden die daarvoor gelden. Wordt fraude niet opgespoord, of wordt de fraude wel opgespoord maar wordt het geld niet teruggevorderd, dan is er financieel voordeel voor de fraudeur. In zo'n geval is sprake van lonende fraude.

#### *20. Lonende fraude met re-integratiegelden*

In het kader van de re-integratie van personen op de arbeidsmarkt kunnen UWV en gemeenten re-integratiebedrijven inzetten of bepaalde kosten voor werkgevers compenseren door middel van een voorziening. Ook met deze re-integratiegelden en voorzieningen kan fraude plaatsvinden, wanneer re-integratiegelden niet (volledig) worden gebruikt waarvoor ze zijn bedoeld of er niet wordt voldaan aan de voorwaarden die voor een voorziening gelden. Wordt fraude niet opgespoord, of wordt de fraude wel opgespoord maar wordt het geld niet teruggevorderd, dan is er financieel voordeel voor de fraudeur. In zo'n geval is sprake van lonende fraude.



# Bijlage IV Overzicht stelselementen

## Arbeidsverhoudingen

- 1 Collectieve arbeidsovereenkomsten
- 2 Bescherming werknemers
- 3 Medezeggenschap werknemers
- 4 De hoogte van het loon
- 5 Gelijke behandeling op de arbeidsmarkt
- 6 De relatie opdrachtgever-opdrachtnemer
- 7 Toegang tot de Nederlandse arbeidsmarkt

## Arbeidsomstandigheden

- 1 Productveiligheid - markttoezicht / Certificatie
  - 1.1 Machines
  - 1.2 Persoonlijke beschermingsmiddelen
  - 1.3 Liften
  - 1.4 Drukvlatten van eenvoudige vorm
  - 1.5 Drukapparatuur
  - 1.6 Explosie veilig materieel
  - 1.7 Containers
- 2 Certificatie Arbeidsmiddelen en -processen
  - 2.1 Certificatie arbodeskundigen
  - 2.2 Certificatie asbestdeskundigen en processen
  - 2.3 Certificatie duikarbeid
  - 2.4 Certificatie gasdeskundige tankschepen
  - 2.5 certificatie kraan- en heismachinist
  - 2.6 Certificatie springmeester
  - 2.7 Certificatie vuurwerkdskundige
  - 2.8 Certificatie opsporing conventionele explosieven
  - 2.9 Certificatie gebruikersfase drukapparatuur
  - 2.10 certificatie gebruikersfase hijskranen
  - 2.11 Certificatie gebruikersfase liften
  - 2.12 Certificatie gebruikersfase hijs- en hefwerkvoertuigen voor personenvervoer
- 3 Procesveiligheid - Arbozorgsysteem
- 4 Algemene Arbovereisten
  - 4.1 RI&E
  - 4.2 Plan van Aanpak
  - 4.3 Voorlichting en onderricht
  - 4.4 Melding van ongevallen bij ISZW (schriftelijke ongevallenregistratie)
  - 4.5 Aansluiting bij een Arbodienst
  - 4.6 Verzuimbeleid
  - 4.7 Bedrijfs hulpverlening
  - 4.8 Preventiemedewerker
  - 4.9 Betrekken werknemers bij Arbobeleid
- 5 Specifieke Arbovereisten
  - 5.1 Fysieke overbelasting
  - 5.2 Dynamische overbelasting

- 5.3 statische overbelasting
- 5.4 Trillingen
- 5.5 Beeldschermwerk
- 5.6 Lawaai
- 5.7 Ioniserende straling (Kernenergiewet)
- 5.8 Kunstmatige optische straling
- 5.9 Elektromagnetische velden
- 5.10 Gevaarlijke stoffen / REACH
- 5.11 Kankerverwekkende stoffen
- 5.12 Reprotoxische stoffen
- 5.13 Asbest
- 5.14 Lasrook
- 5.15 Gewasbeschermingsmiddelen / biociden
- 5.16 Vluchtige organische stoffen
- 5.17 Biologische agentia
- 5.18 Werkdruk
- 5.19 Ongewenste externe omgangsvormen
- 5.20 Ongewenste interne omgangsvormen
- 5.21 Arbeidstijdenwet
- 5.22 Beperkingen arbeid door jeugdigen
- 5.23 Beperkingen kinderarbeid
- 5.24 Regelgeving mbt arbeidsongevallen
- 5.25 Machines
- 5.26 Koude of hete oppervlakten/open vlammen
- 5.27 Hoge of lage omgevingstemperaturen
- 5.28 Elektrocutiegevaar
- 5.29 Verdrinkingsgevaar
- 5.30 Werken met dieren
- 6 BRZO-stelsel
  - 6.1 Overschrijding lage drempelwaarde
  - 6.2 Overschrijding hoge drempelwaarde

## Werk en inkomen

1. Inkomensondersteuning
  - 1.1 vaststellen recht op een inkomensvoorziening
  - 1.2 vaststellen hoogte van de inkomensvoorziening
  - 1.3 uitbetaling van de inkomensvoorziening
  - 1.4 zorgen voor schuldhulpverlening
  - 1.5 bestrijding van armoede
- 2 Handhaving voorwaarden inkomensondersteuning
  - 2.1 naleven inlichtingenplicht
  - 2.2 uitvoeren tegenprestatie
  - 2.3 controleren en handhaven rechten en plichten
  - 2.4 terugvordering te veel betaalde tegemoetkomingen en uitkeringen
  - 2.5 opleggen bestuurlijke boete of maatregel / beëindiging uitkering

- 3 Re-integratie op de arbeidsmarkt
  - 3.1 *ondersteuning bij re-integratie op de arbeidsmarkt*
  - 3.2 *meewerken aan re-integratie op de arbeidsmarkt*
  - 3.3 *regionaal arbeidsmarktbeleid / werkgeversdienstverlening*
  - 3.4 *aanbieden van aangepaste arbeid, waaronder beschut werk*
  - 3.5 *re-integratie zieke werknemers*
- 4 Randvoorwaarden dienstverlening
  - 4.1 *beheer, gebruik en uitwisseling gegevens*
  - 4.2 *klantgerichtheid dienstverlening*
  - 4.3 *zorg dragen voor goede cliëntparticipatie*
  - 4.4 *samenwerking binnen de keten van werk en inkomen*
  - 4.5 *samenwerking buiten de keten van werk en inkomen, vooral met andere partijen binnen het sociaal domein*





Dit inspectierapport is een uitgave van:

**Inspectie SZW**

De Inspectie SZW maakt deel uit van het Ministerie  
van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

116960 | November 2018